

นะโมตัสสะ ณะคะวะโต อะระหะโธสสัมมาสัมพุทธัสสะ ฯ ผู้ที่ทำจิต คนที่ทำจิตให้สงบ ได้อย่อมจะรู้จักรสของพระนิพพาน พระพุทธเจ้าตรัสว่า นิพพานนัง ปรมัง สุขัง พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง หรือว่าสุขอย่างยอดเยี่ยม นี่ก็ยอดเยี่ยมกว่าสุขทั้งหลาย สุขมีกี่ประการ สุขมีกี่อย่าง สุขท่านตรัสไว้ ๓ อย่าง คือสุขอันเป็นสุขของมนุษย์ทั้งหลาย อย่างหนึ่ง เรียกว่ามนุษย์สมบัติ สุขหนึ่อกว่ามนุษย์สมบัติ คือเป็นสุขแดนสวรรค์ หรือเมืองสวรรค์เรียกว่าสวรรค์สมบัติ สุขอย่างยอดเยี่ยม คือพระนิพพานสมบัติ จึงเป็นสุขเหนือกว่าสุขดังที่กล่าวมานี้

ในเมืองมนุษย์ ในเมืองสวรรค์ จะมีสุขสักเพียงใดก็หา เท่าเทียม หรือจะเปรียบเทียบสุข ในเมืองพระนิพพานได้

การทำจิตให้สงบ หรือเรียกสั้นๆว่าการทำให้สงบ ผู้ที่ทำให้ใจให้สงบ ด้วยอำนาจสมาธิภาวนา ก็จะได้รับรสของความสุข ที่เรียกว่าสุขอย่างยอดเยี่ยม

หรือสุขคือพระนิพพาน สุขอย่างยอดเยี่ยมหรือสุขในพระนิพพาน

ปฏฺชนทั้งหลายหรือสามัญสัตว์ทั้งหลายเมื่อได้พบเห็น คือไม่รู้จักทุกข์ รู้จักแต่สุขอันอาศัยรูป อาศัยเพียงกลิ่น อาศัยรส อาศัยสัมผัส ที่เกิดทางตาทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางการสัมผัสในใจ เรียกอีกอย่างหนึ่ง ว่าเป็นกามสุข คือสุขของโลก สุขของโลกคือเป็นสุขทั่วไป

คือไม่ใช่สุขพระนิพพาน

การได้อะไรในโลกนี้นั้นเป็นที่ความสมปรารถนา การได้สิ่งนั้นๆ หรือการได้ถึงสิ่งนั้นๆ เป็นความสุขในโลก

แต่การถึงสุขในพระนิพพาน พุทได้ยาก ก็ต้องทำจิต ทำให้สงบ ด้วยอำนาจสมาธิภาวนา แล้วก็ย่อมจะรู้รสสุขของพระนิพพาน

ก็หมายความว่าผู้ใด ทำจิตให้สงบได้ ด้วยอำนาจสมาธิภาวนาผู้นั้นก็ถึงพระนิพพานนั่นเอง ดูเหมือนกับว่าการถึงพระนิพพานนั้นมันเป็นสิ่งที่ไม่ยาก

เหมือนกับว่าไม่ยาก แต่จะว่ายว่ายมันก็ไม่ใช่ง่ายง่าย ถ้าจะพูดอีกนัยหนึ่ง

ดูเหมือนกับว่าไกลยิ่งกว่า ๘๔๐๐๐ โยชน์ที่จะถึงได้

แต่จะพูดอีกอย่างนัยหนึ่งก็คือว่าไม่ไกลกว่ามือเอื้อม ไม่ไกลกว่ายื่นมือเอื้อม คือหมายความว่า ยื่นมือเอื้อมยังไกลกว่าเสียอีก

ก็เพราะฉะนั้นจึงพูดยาก จะว่าไกลก็เหมือนไกล ที่ว่าใกล้ ก็ดูเหมือนว่าหายากที่จะพบได้ เพราะฉะนั้นสุขชนิดนี้ จึงต้องทำเอง ให้มันเกิดขึ้นเอง

จะถามเขาก็ไม่ได้ จะเอามาตอบกัน ก็ตอบไม่ถูกเหมือนกับ เต่ากับปลา ที่เขาถามเขาตอบกัน เต่าเป็นสัตว์ที่ขึ้นบกได้ ลงน้ำได้ อยู่บนบกก็ได้

ลงไปใต้น้ำก็ได้ วันหนึ่งเต่าลงไปในน้ำ ลงไปในหนองน้ำ แห่งหนึ่งก็พบปลา ปลาก็ถามเต่า ถามว่าท่านมาจากที่ไหน เต่าก็ตอบว่ามาจากเมืองคน

เรามาจากแผ่นดินเบื้องบน ปลาก็สงสัยว่าเมืองคนหรือแผ่นดินเบื้องบน มันมีอย่างไรหนอ ปลาจึงถามต่อไปว่าเมืองคน

มันจะเหมือนกับเมืองเราที่อยู่ในนี้หรือเปล่า ที่อยู่ในหนองน้ำนี้ มันก็เป็นเมืองอันกว้างขวางใหญ่โต ที่เรายู่มากันตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ตั้งแต่บรรพบุรุษ

ก็อยู่กันมาตั้งแต่ไหนแต่ไรมา แล้วก็เป็นที่อยู่ดีมีสุข ก็แต่ว่าเมืองคนมันมีอยู่ที่ไหนอีกหรือ เต่าก็คุยใหญ่ ละที่นี้ ก็คุยตามความจริงว่าแผ่นดินเมืองมนุษย์

หรือที่สัตว์ทั้งหลายอยู่นี้ มันใหญ่กว้างขวางกว่าที่เราอยู่นี้ เราอยู่ในหนองน้ำ มันแคบแคบเดียว ในเมืองคนนั้นมันน่าอยู่ มีต้นไม้ มีป่า มีเขา มีทุ่งนา มีบ้าน

มีเรือนมี ช้าง มีม้า วัว ควาย มีสัตว์ต่างๆมากมาย ตลอดจนมีรถยนต์ มีเครื่องบิน รถไฟ แล้วก็ผู้คนก็มีหลายเหล่า เขาเล่าให้ปลาที่อยู่ในน้ำฟัง

ปลาก็ฟังไปที่เต่าเล่า ก็ถามว่าคนเป็นอย่างไร ที่ว่าคนๆ นั้นมันเป็นอย่างไร เล่าให้เราฟังบ้าง เต่าก็เล่าไป ส่วนปลาฟังก็ไม่เข้าใจ ว่าไอ้คนมันเป็นอะไร แล้วก็

ถามเขามันเป็นอย่างไร เต่าก็เล่าไป มันมีต้นไม้ มันมีอะไรต่อ มีอะไรมากมาย ปลาฟังแล้ว

ก็

ไม่เข้าใจ ไม่รู้ว่ามันเป็นอย่างไร ถึงแม้เต่าจะเล่าไป ตั้งแต่ต้นจนจบ มันก็ไม่มีมโนภาพขึ้นมาได้ ปลาก็ว่ามันเหมือนอะไร มันจะเหมือนกับที่เราอยู่นี้หรือไม่

เต่าก็ว่าไม่เหมือน ปลาวว่ามันจะเหมือนอันนี้ไหม เต่าก็ว่าไม่เหมือนทั้งนั้น แต่มันมีอยู่ เต่ายืนยันว่ามีอยู่ เพราะไปรู้ไปเห็นมาแล้ว

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย นี่ก็คือว่าคนที่ไม่เคยทำจิตให้สงบ ไม่ทำจิตให้สงบก็จะรู้ความสุข คือพระนิพพานอันเป็นที่สงบไม่ได้ ถึงจะถามหาอย่างไร ค้นหาอย่างไร

เอาไปเทียบเคียงอย่างไร มันก็ไม่อาจที่จะ พบความสุขดังที่กล่าวนี้ได้ ความสุขที่กล่าวนี้อันเป็นความสุขที่ยอดเยี่ยม คือสุขพระนิพพาน อยู่ที่ใจนี้เอง

พระพุทธเจ้าตรัสว่าอยู่ที่ใจ

พระพุทธองค์ตรัสว่าความสงบด้วยใจเป็นความสุขคือพระนิพพาน

ผู้ที่ทำจิตให้ถึงความสงบ ก็ย่อมจะถึงพระนิพพานนี้เอง

ในสมัยโบราณ หรือคนเฒ่าหรือคนแก่ เล่าสืบทอดกันมา ว่าผู้ที่จะถึงพระนิพพาน มันจะต้องรู้อะไรหลายๆที่เดียว หรือจะหาไม่ได้ในคนเรา คล้ายๆกับว่าจะปฏิเสธ ว่ามันจะไปถึงไม่ได้เป็นบ้าน เป็นเมืองเป็นดินแดนอันที่จะไปถึงได้ยาก คนมนุษย์อย่างเรา ดูเหมือนกับว่าจะไม่อาจไปถึงพระนิพพานได้

ถ้าเราฟังคนที่เล่าสืบทอดกันมามันดูเหมือน จะเป็นอย่างนั้น นายบุญเหลือ เป็นผู้เดินทางจะไปสู่เมืองแก้ว ภู่อมตะมหานิพพาน ได้ถูกถามปัญหาแต่ละด้านๆ

หรือแต่ละเมืองๆ ถ้าแก้ปัญหาไม่ได้ ไม่รู้ปัญหาที่ถาม ก็จะไปถึงแก้วภู่อมตะ มหานิพพานไม่ได้ นายบุญเหลือเดินทาง เดินทางไปอย่างไร เดินทางอย่างไรพิสดาร

ด้วยทุกรกัณธ จะเดินทางไปหาเมืองอมตะ มหานิพพาน แก้วภู่ออกเดินทางจากบ้าน ทางบ้านเขา ก็เป็นคนพื้นบ้านชาวอีสานดีๆนี่ละ แล้วก็ไป

อยู่เมืองลาว แล้วก็ตั้งรกราก อยู่ในเมืองลาวไป ๆ มาๆ อยู่เมืองไทย เมื่ออายุ ๑๒ ปี ก็ออกเดินทาง เพื่อจะไปเสาะหา เมืองแก้วกุ่มหามตะ นิพพาน เมื่อเดินทางไม่ถึง เมืองพิศดาร ก็พบพวกยักษ์ พวกเทวดา หรือผู้ที่เป็นเจ้าบ้าน ถามปัญหาแต่ละด้านๆ ถ้าแก้ไม่ได้ ก็จะไปไม่ถึงเมืองนั้น ท่านพระคุณเจ้าจะขอเอามารวม กันทั้ง สามด้าน ในคำถามนั้นๆ คำถามแรกเขาถามว่า ฟ้าสูงเท่าไร ดินต่ำเท่าไร ถ้าเธอตอบได้ก็จะผ่านไป ถ้าเธอตอบไม่ได้ ก็จะไม่ผ่านไป

ฟ้าสูงเท่าไร ดินต่ำเท่าไร คำถามจำให้ตี

นี่คือคำถามเทวดา เทวต้ายักษ์ ก็มีคำตอบของนายบุญเหลือ หรือปู่บุญเหลือ นั่นแหละ เตี้ยวันนี้ก็มีชื่อว่าปู่บุญเหลือ ตอนนั้นก็มีชื่อว่านายบุญเหลือ

เพราะมีอายุน้อย เขาก็ตอบว่า

ฟ้าสูง ๖ แผ่นดินต่ำ ๔

แก้ตอบอย่างนี้ เทวต้ายักษ์ก็ว่าถูกต้องแล้ว เพราะคนที่ตอบได้ก็หาได้ยาก ส่วนผู้ที่เดินทางมาสู่ที่แห่งนี้ จะได้ไปเมืองแก้วกุ่มหามตะนิพพานนั้น

ไม่ว่าจะตอบปัญหาอันนี้ได้ ก็ไปไม่ได้ ผ่านพ้นอันตรายไปได้ ผ่านพ้นเขตไปไม่ได้ ก็ปรากฏว่า แกตอบได้ถูกต้อง ที่นี้ก็ปัญหาที่ ๒ หรือว่าผ่านด่านที่ ๒ อีก เขาก็ถามปัญหาอีก ปัญหาด่านที่ ๒

เขาถามว่า สูงกว่าฟ้ามี่เท่าไร ต่ำกว่าดินมีเท่าไร

นายบุญเหลือก็ตอบว่า

สูงกว่าฟ้ามี่ ๒๐ ต่ำกว่าดินมี ๙

เทวต้ายักษ์ก็ยินดี ให้ผ่านไป ที่นี้ก็ผ่านไปเจอด่านสุดท้าย เทวต้ายักษ์ก็ถามว่า

ดินต่ำก็ไม่ใช่ฟ้าสูงก็ไม่ใช่ ต่ำกว่าดินก็ไม่ใช่ มีเท่าไร

นายบุญเหลือก็ตอบว่ามีหนึ่ง

เทวต้ายักษ์ก็ยินดีที่นายบุญเหลือตอบได้ ศรัทธา ท่านผู้ฟังทั้งหลาย ก็เป็นอันว่านายบุญเหลือ ก็ไปถึงอมตะพระนิพพาน

ได้มาถึงปัญหาข้อแรก ที่นายบุญเหลือตอบข้อแรกแก่เทวต้ายักษ์ ว่าฟ้าสูง ๖ แผ่นดินต่ำ ๔ ได้แก่อะไร ก็ได้แก่สวรรค์ ๖ ชั้น แผ่นดิน ๔ ทวีป

คือความหมายมีอย่างนี้ ที่ว่าฟ้าสูง ๖ ก็คือ ชั้นจาตุมหาราช ชั้นดาวดึงส์ ชั้นยาม ชั้นดุสิต ชั้นนิมมารตี ชั้นปรนิมมารตี นี่คือสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้น

ที่ว่าแผ่นดินต่ำ ๔ นายบุญเหลือก็หมายถึง ทวีปทั้ง ๔ คือหมายถึงในโลกมนุษย์นี้ แผ่นดินนี้มีทวีปอยู่ ๔ ทวีป ทวีปที่เราอยู่นี้เรียกว่าชมพูทวีป แล้วก็อีก ๓ ทวีป

คือ บุพเคหะทวีป อุตระโกลทวีป อมันโคยงทวีป คือรวม ทวีป ๔ ทวีป

นี่คือเป็นข้อที่นายบุญเหลือ ตอบด่านที่ ๑

ส่วนด่านที่ ๒ ที่ว่าสูงกว่าฟ้ามี่ ๒๐ ต่ำกว่าดินมี ๙ หมายถึงอะไร สูงกว่าฟ้าคือหมายถึงสูงกว่า เมืองสวรรค์ ๖ ชั้น ขึ้นไปก็หมายถึงพรหม ๒๐ นั่นเอง

หมายถึงพรหม ๒๐ ชั้นคือ รูปพรหม ๑๖ อรูปพรหม ๔

ต่ำกว่าดินลงไปมี ๙ ชั้นคือ มหานรก ทั้ง ๙ ขุม เริ่มตั้งแต่แรกขุมแรกที ๑ คือ ญญชีพ กาลสูตร ไปตามลำดับๆ ตาปะ มหาตาปะ โลวะ มหาโลวะ อเวจี โลกัณตระ

คือตามลำดับกันไป รวมเป็น ๙ ชั้น ศรัทธาญาติโยม ท่านผู้ฟังนี่ก็คือด่านที่ ๒ ที่ตอบถูก

ไปด่านที่ ๓ คือว่าดินก็ไม่ใช่สูงกว่าดินก็ไม่ใช่ ต่ำกว่าดินก็ไม่ใช่ เหนือกว่าฟ้าก็ไม่ใช่มีเท่าไร

ก็หมายถึงพระนิพพานนั่นเอง คือยอดแห่งหามตะพระนิพพานคือมีหนึ่ง หมายถึง โลกุตระ พระนิพพานมีหนึ่ง ท่านผู้ฟังทั้งหลาย นี่ก็คือคำถามเทวดา

ก็เป็นที่น่ายินดี ที่นายบุญเหลือ ตอบถูกทั้งหมดก็เป็นอันว่านายบุญเหลือ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้โกนผม ห่มผ้าเหลือง ก็ประพฤติพรหมจรรย์ อย่างพวกฤาษี ซีไพร

อาศัยอยู่ตามถ้ำ ตามป่าเดินทาง ไปทะเลบ้าน ทะลุเมือง ไปยังที่ว่านี้ ผจญภัยไปจนถึง ตามที่กล่าวมานี้ ๓ ด้าน ก็หมายความว่าไปถึงเมืองแก้วกุ่ม

มหามตะนิพพานได้ การที่จะไปสู่พระนิพพานอันเป็นบรมสุขยอดเยี่ยมนั้น เหมือนกับว่า จะต้องมีความรู้ นอก เหมือนกับว่าจะต้องเดินทางยืดยาว ผ่านฟ้าผ่านดิน

ผ่านนรก ผ่านสวรรค์ ก็มีอะไรมากมาย ตลอดจนถึงกับว่าไปพรหม ๑๖ ชั้น การที่จะไปถึงนั้น ก็ไม่ใช่จะยืดยาว ยาวๆ อย่างที่นายบุญเหลือ

แท้ที่จริงก็คือ เดินที่ใจเรานั่นแหละ ถ้าผู้ใดยอมทำจิต ทำใจให้แจ่มแจ้งก็จะถึงเมืองแก้วกุ่มหามตะพระนิพพาน

ย่อมจะรู้รสของความสงบสุข อันเป็นนิรมิตสุข อันเป็นบรมสุข สุขอย่างยอดเยี่ยม

เหนือกว่าความสุขทั้ง ๓ ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ได้แสดงมาถึงผู้ที่ทำจิตทำใจให้สงบได้ก็ย่อมจะรู้รส ของพระนิพพาน ตามคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ก็ขอยุติเนื้อความโดยย่อลงแต่เพียงเท่านี้

